

τῶν τάφων τῶν ἀρχαίων βασιλέων τῆς Λυδίας οἱ ὅποιοι συγκαταλέγονται μεταξὺ τῶν θαυμάτων τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὑψηλοῦ τινος ὄροπεδίου ἐπὶ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς τῆς πεδιάδος τοῦ Ἑρμοῦ, 6 μίλια περίπου πρὸς βορρᾶν τῶν Σάρδεων, ὑπάρχει ἐκτεταμένη συλλογὴ γιγαντιαίων προχωμάτων γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα *Bin-Terré* (τὰ χίλια προχώματα), ἐκτεινομένη ἐπὶ εὐρυχώρου ἐκτάσεως ἐν τῇ πεδιάδι. Ἡ συλλογὴ αὕτη εἶνε τὸ μαυσωλεῖον τῆς δυναστείας τοῦ Κροίσου. Ἐν ἐκ τούτων, ὅπερ ἐξέχει πολὺ ὑπὲρ τῶν ἄλλων, τὸ μνημεῖον τοῦ Ἀλυάττου πατρὸς τοῦ Κροίσου, περιγράφεται ἀκριβῶς ὑπὸ τοῦ Ἡρόδοτου (Α'. 93), καὶ διαμένει ἀνενόχλητον ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου μέχρι σήμερον· ἡ περιφέρεια του εἶνε 3800 ποδῶν καὶ τὸ πλάτος του 1300 ποδῶν· ὑψοῦται δὲ κατὰ γωνίαν 22 περίπου βαθμῶν, καὶ εἶνε ἀξιόλογον ἀντικείμενον καθ' ὅλα του τὰ μέρη. Ὁ Ἡρόδοτος διηγεῖται ὅτι τοῦτο ἀνηγέρθη ὑπὸ ἐμπόρων, τεχνιτῶν, καὶ γυναικῶν, καὶ ὅτι ὑπῆρχον λίθινα σημεῖα ἵνα δεικνύωσι τὸ ποσὸν τῆς ἐργασίας ἣν ἕκαστος ἕκαστος. Ὅτε δὲ ἐμετράτο τὸ ἔργον, τῶν γυναικῶν ἀπεδεικνύετο μείζον τῶν ἄλλων. Ἐκ τούτων τῶν ὁροθετικῶν λίθων εἰς κωνικοῦ σχήματος εἰσέτι διαμένει ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ τάφου· ἀλλ' ἡ ἐπιγραφή, εἰάν ὑπῆρχε ποτὲ τοιαύτη, ἐντελῶς ἐξηλείφθη ὑπὸ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου. Αἱ θαυμασταὶ αὗται γῆινοι πυραμίδες διέφυγον μέχρι σήμερον τὰς καταστροφὰς τῶν ἐπιδρομῶν, οὔτε ὑπάρχει ἐν αὐτοῖς οἷονδὴποτε ἔχνος ἀποδεικνύον τὴν βεβήλωσιν αὐτῶν ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ ἀνθρώπου. Ἀφίνονται εἰσέτι εἰς τὴν ἔρευναν τῶν μελλόντων ἀρχαιολόγων ἵνα σαφηνίσωσι διὰ τῶν κεκρυμμένων αὐτῶν θησαυρῶν τὰς τέχνας καὶ τὰ ἐπιτάφια ἔθιμα λαοῦ τοῦ ὁποίου ὁ πολιτισμὸς ἔχει χρονολογίαν ἀρχαιοτέραν τοῦ Ἑλληνικοῦ, καὶ μόνον κατέχει τὰ δευτερεῖα τοῦ Αἰγυπτιακοῦ καὶ Ἀσσυριακοῦ.

O. K.

ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΙΑΙ.

(Συνέχεια. Ἰδε Φυλ. Ε')

ΜΕΡΟΣ Δ'.

ΙΑΤΡΙΚΑ.

Ἡ Τοφανία ἢ Τοφάννα κατέκειτο τὸ πρῶτον ἐν Παλέρμῳ, καὶ ἔπειτα ἐν Νεαπόλει τῆς Ἰταλίας. Αὕτη ἐπώλει τὰς σταγόνας ἐκείνας τὰς ἐξ αὐτῆς ἐπονομασθεῖσας «*acqua Tophania, acqua della Tof-fana*, καὶ προσέτι *acquetta di Napoli*» ἦτοι «*Τοφάνιον, ἢ Τοφάννας ὕδωρ, καὶ ὕδριον Νεαπόλεως.*» Τὸ ὕδωρ δὲ τοῦτο διένεμε κατὰ χάριν καὶ ἐν εἵδει ἐλεημοσύνης πρὸς τὰς γυναῖκας τὰς ἐπιθυμούσας καὶ δεύτερον γάμον. Τέσσαρες ἢ ἑξ σταγόνες τοῦ ὕδατος τούτου ἤρκουν ἵνα θανατώσωσιν ἓνα ἄνθρωπον· καὶ ἐβεβαίωνεν ὅτι ἡ δόσις ἠδύνατο νὰ κατασκευασθῇ οὕτως, ὥστε καὶ νὰ ἐνεργῇ καθ' ὠρισμένην διάρκειαν χρόνου. Ἀλλ' ἡ βεβαίωσις αὕτη καθίσταται ἀπίστευτος ὅταν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι διάφοροι περιστάσεις τροποποιοῦν τὴν ἐνέργειαν τῶν τε ἱαματικῶν φαρμάκων καὶ τῶν δηλητηρίων· καθότι ὁμᾶς τις ἀνθρώπων συμί, βαίνει πολλάκις νὰ καταπίωσι τὴν αὐτῇ ποσότητι δηλητηρίου καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ὥρᾳ καὶ ὁμῶς τινὲς μὲν αὐτῶν ἀμέσως νὰ ἀποθάνωσι, τινὲς δὲ βραδύτερον, καὶ τινες νὰ ἐπιζήσωσι.

Ἡ Τοφάννα καταδιωκομένη ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως κατέφυγεν εἰς ἐκκλησιαστικὸν ἄστυλον. Ἐν δὲ τῷ Δ' Τόμῳ τῶν ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ Περιπηγήσεων τοῦ πατρὸς Δομινικανοῦ Λαβάτου (*Labat (le père) Voyages en Espagne et en Italie. Paris 1730. 8. vol. in—12*) ἀπαντῶμεν πληροφορίας τινὰς χρησίμους πρὸς διασάφησιν τῆς ἱστορίας τῆς. Διένεμε, λέγει τὸ δηλητηρίον τῆς εἰς μικρὰς ὑάλινας φιάλας φερούσας τὴν ἐπιγραφήν «*Manna τοῦ Ἀγ.*

Νικολάου τοῦ Βαρίου⁽¹⁾ καὶ κεκοσμημένας διὰ τῆς εἰκόνης τοῦ Ἀγίου. Τὸ θαυματουργὸν τοῦτο ἔλαιον εἶχε τὴν ιδιότητα τοῦ θεραπεύειν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. Διὰ καταλληλοτέρας ὕθην προσωυμίας δὲν ἠδύνατο βεβαίως ἡ Τοφάννα νὰ προικίσῃ τὸ δηλητηρίον αὐτῆς, καθόσον μάλιστα οἱ ὑπάλληλοι τοῦ τελωνείου, σεβόμενοι τὴν ἱερότητα τῆς ἐπιγραφῆς τῶν φιαλῶν, οὐδὲν πρόσκομμα παρενέβαλλον εἰς τὴν μεταφορὰν αὐτῶν. Τοῦ ἀντιβασιλέως ὁμως λαβόντος γνῶσιν τῶν διατρεχόντων (περὶ τὸ 1709), ἡ Τοφάννα κατέφυγεν ἀπὸ μοναστηρίου εἰς μοναστήριον, ἀλλ' ἐπὶ τέλους συλληφθεῖσα ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακάς. Ὁ κληρὸς διεμαρτυρήθη κατὰ τῆς παραβιάσεως ταύτης τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ προσεπάθησε νὰ διεγείρῃ τὸν λαὸν εἰς ἐπανάστασιν, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ κατεπραῦνθη, κατὰ συνέπειαν διαδοθείσης φήμης, ὅτι ἡ Τοφάννα διεκήρυξεν ἡ ἰδία ὅτι εἶχε φαρμακεύσει ἀπάσας τὰς πηγὰς τῆς πόλεως. Παραδοθεῖσα δ' εἰς βασάνους, ὡμολόγησε τὸ ἔγκλημά της, προσειποῦσα ὅτι ἐθανάτωσε τοιοῦτοτρόπως περὶ τὰ 600 ἄτομα. Κατήγγειλε δ' ὀνομαστὶ καὶ τοὺς προστατεύσαντας αὐτήν, οὓς δὲν ἐβράδυναν νὰ σύρῃσι διὰ τῆς βίας ἕκτε τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἐκ τῶν μοναστηρίων, καὶ ἐδήλωσε πρὸς τούτοις ὅτι τὴν προτεραίαν τῆς συλληψέως της εἶχεν ἀποστείλει δύο κιβώτια τοῦ μάννα της εἰς Ῥώμην, ἐνθα τῶνόντι εὐρέθησαν ἐν τῷ τελωνείῳ, ἀλλὰ δὲν ἐνοχοποίησεν οὐδένα ὡς δόντα τὴν παραγγελίαν τῆς ἀποστολῆς των. Μετὰ ταῦτα κατεδικάσθη εἰς ἀγχόνην καὶ τὸ πτώμα αὐτῆς ἐρρίφθη πρὸς περιφρόνησιν διὰ νυκτὸς εἰς τὸ προαύλιον τοῦ μοναστηρίου ἐν ᾧ εἶχε συλληφθῆ. Ἀλλ' ἡ Τοφάννα δὲν ἦτο τὸ μόνον ἄτομον τὸ γινώσκον τὴν σκαυσίαν τοῦ δηλητηρίου τούτου, καθότι ὁ Keysler λέγει ὅτι, τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν παρεπεδήμει

ἐν Νεαπόλει, αὐτὸ ἔτι παρσκευάζετο ἐν τῷ κρυπτῷ καὶ διετέλει ἐν μεγάλῃ χρήσει.

Ἀλλόκοτος ἐταιρία δηλητηριαστῶν ἀνεκαλύφθη ἐν Ῥώμῃ κατὰ τὸ 1959. Παρητηρήθη ὅτι πλείστοι ὑπανδρευμένοι κυρίαι ἐχόρευσαν ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ καὶ ὅτι πλείστοι ἄνδρες γινώστοι ὡς ἐκ τῆς μετὰ τῶν συζύγων των κακῆς συμβιώσεως, ἀπέθανον αἰφνιδίως. Μεγάλαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν πρὸς ἀνακάλυψιν καὶ σύλληψιν τῶν φαρμακευτῶν, ὅτε ἐπὶ τέλους συνέλαβον ὑπόνοιαν κατὰ τινος ἐταιρίας νέων κυριῶν, προεδρευομένης ὑπὸ γραίας τινὸς αὐτοκαλουμένης προφήτιδος καὶ μοιρολόγου, καὶ πολλάκις προειπούσης τὸν θάνατον πολλῶν ἀνθρώπων. Πρὸς ἐξέλεξιν τῆς ἀληθείας, πανοῦργός τις γυνή, ἀλλ' ἐντίμου οἰκογενείας, ἐστάλη πρὸς τὴν γραίαν ταύτην, ἐπὶ τῷ σκοπῷ δῆθεν τοῦ νὰ προμηθευθῇ παρ' αὐτῆς σταγόνας τινὰς τοῦ δηλητηρίου, δι' ὧν ν' ἀπαλλαχθῇ τοῦ βάρους συζύγου σκληροῦ καὶ τυραννικοῦ. Διὰ τοῦ στρατηγήματος τούτου ἅπασα ἡ ἐταιρία συνελήφθη, καὶ ἅπαντα τὰ μέλη αὐτῆς, ἐκτὸς τῆς μοιρολόγου, ὀνόματι Ἰερωνύμης Σπάρας, ὡμολόγησαν τὰ ἔγκληματά των πρὶν ἢ βασανισθῶσι. Πρὸς παραδειγματισμὸν δὲ καὶ ἀποτροπὴν ἄλλων ἀπὸ τῆς διαπράξεως ὁμοίων κακουργημάτων, ἡ πάρεδρος τῆς Σπάρας, τοῦνομα Γκρατσιώζα, τρεῖς γυναῖκες καὶ αὐτὴ ἡ πρόεδρος Σπάρα, ἀπηγχονίσθησαν ἐνώπιον πολυαρίθμων θεατῶν. Μετὰ παρέλευσιν μηνῶν τινῶν, πλείστοι ἔτι κυρίαι κατεδικάσθησαν εἰς ἀγχόνην, ἄλλαι δ' ἐμαστιγώθησαν καὶ τινες ἐξωρίσθησαν. Ἀλλ' ὁμως καὶ μετὰ τὰς αὐστηροτάτας ταύτας ποινὰς, ἀνεφαίνοντο ἐκ διαλειμμάτων δείγματα προσομοίων ἐγκλημάτων.

Αἱ μυστικαὶ δηλητηριάσεις προήχθησαν ὡσαύτως εἰς μέγιστον βαθμὸν ἐν Γαλλίᾳ περὶ τὸ 1670. Ἡ διασημοτέρα τῶν τὸ καταχθόνιον τοῦτο ἐπάγγελμα ἐν αὐτῇ μετερχομένων ἦτο ἡ Μαργαρίτη Δ' Ὠβραί (Marguerite d' Aubray) σύζυγος τοῦ Μαρ-

(1) *Bari* ἢ *Barium*, πόλις πλησίον τῆς Νεαπόλεως.

κητίου δὲ Βρενβιλλιέ (*Marquis de Brinvilliers*) Ἡ Κυρία αὕτη συνεζεύχθη, περὶ τὸ 1651, τῷ Μαρκησίῳ δὲ Βρενβιλλιέ, υἱῷ τοῦ Γοβελίνου, προέδρου τοῦ Ἑλεγκτικοῦ Συνεδρίου τῆς Γαλλίας (*Chambre des comptes*), ἔχοντι ἐτήσιον εἰσόδημα 30,000 λιβρών (1), εἰς ὃ ἡ σύζυγός του προσέθηκε καὶ προῖκα 200,000 Ὁ Μαρκήτιος διατελὼν ἀρχηγὸς τάγματος τοῦ στρατοῦ τῆς Νορμανδίας συνεσχέτισθη ἐν ταῖς ἐκστρατεῖσιν αὐτοῦ μετὰ τινος Γοδίνου δὲ Σαιντ-Κροά (*Godin de Sainte Croix*), νέου ἀνέκοντος εἰς πλουσίαν οἰκογένειαν καὶ ἀρχηγοῦ ἱππικοῦ τάγματος. Ὁ Κύριος οὗτος, καθαιρεθεὶς τοῦ βαθμοῦ του, καὶ ἐπὶ τέλους εἰς ἔνδειαν περιελθὼν, μετέβαινε συνεχῶς πρὸς ἐπίσκεψιν παρὰ τῷ Μαρκησίῳ καὶ βαθμηδὸν συνῆψε καὶ ἐρωτικάς σχέσεις μετὰ τῆς Μαρκησίας, ἥτις, ἀφοῦ πρῶτον συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ καταναλωθῇ ἡ μεγάλη περιουσία τοῦ συζύγου της, ἀπώλεσε τέλος καὶ αὐτὸν, καὶ ἡδύνατο, ἔλευθέρως πλέον καὶ ἀναφανδὸν μετὰ τὸν θάνατόν του, νὰ ὑποδέχεται παρ' αὐτῇ τὸν νέον ἐραστήν της. Ἡ αἰσχρὰ ὁμῶς διαγωγή αὐτῆς τοσοῦτον κατέθλιψε τὸν πατέρα της, ὥστε, δυνάμει βασιλικοῦ διατάγματος (*lettre de cachet*) συλλαβὼν τὸν Σαιν-Κροά, καθήμενόν ποτε ἐν ἀμάξῃ μετὰ τῆς θυγατρὸς του, ἔρριψεν αὐτὸν εἰς τὰς φυλακάς τῆς Βασιλλίας. Ὁ Σαιντ-Κροά, συνεφιλιώθη ἐκεῖσε μετὰ τινος Ἰταλοῦ, γινώσκοντος τὴν τέχνην τοῦ δηλητηριάζειν ἥς τὰς ἀρχὰς παρ' αὐτοῦ καὶ ἐδιδάχθη. Ἀφοῦ δὲ μετὰ ἐνὸς ἔτους κράτησιν ἀπεφυλακίσθησαν, συγκατάκησε μετὰ τοῦ Ἰταλοῦ, καὶ ἐκμαθὼν ἐντελῶς τὴν τέχνην, τὴν ἐδίδαξεν ἀκολούθως καὶ εἰς τὴν Μαρκησίαν, ὅπως δυνηθῶσιν ἀμφοτέρω δι' αὐτῆς νὰ βελτιώσωσι τὴν τύχην των. Ἡ Μαρκησία, ἔμπειρος ἤδη τῆς τέχνης γενομένη, καὶ φορέματα καλογραίας ἐνδεδυμένη, διένεμεν ἐλεημοσύνας τοῖς

(1) Λίβρα, *Livre*. Νόμισμα Γαλλικὸν ἀξίας 20 σολιδίων ὃ διεδέχθη τὸ νῦν φράγκον.

πτωχοῖς, τροφὰς τοῖς ἐν τῷ νοσοκομείῳ τῶν Παρισίων νοσηλευομένοις, καὶ μάλιστα τὰ φάρμακα αὐτῆς, ἀλλ' ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ δοκιμάσῃ τὴν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν τοῦ δηλητηρίου της· τοῦθ' ὅπερ ἀσφαλῶς οὕτως εἶπεν καὶ ἀτιμωρητὴ ἡδύνατο νὰ κατορθώσῃ ἐπὶ τῶν ἀθλίων ἐκείνων ἀσθενῶν. Δωροδοκήσασα πρὸς τούτοις καὶ τὸν ὑπηρέτην τοῦ Σαιντ-Κροά, ἐνόματι *La Chaussée*, κατέπεισεν αὐτὸν νὰ δηλητηριάσῃ τὸν πατέρα της, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὁποίου τὸν εἶχε συστήσει ὡς πιστὸν καὶ φιλόπονον ὑπηρέτην, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸν αὐτάδελφόν της, μέλος διατελοῦντα τοῦ Κοινοβουλίου καὶ διαμένοντα ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ. Τῷ πατρὶ ἐδόθη τὸ δηλητήριον τριπρὶν ἢ δυνηθῇ νὰ τελεσφορήσῃ καὶ ἐπιφέρν τὸν θάνατον· ἀλλ' ὁ υἱὸς ἀπέθανε ταχύτερον. Τὴν ἀδελφήν της ὁμῶς, δεσποσύνης Δ' Ὁβραί, δὲν ἡδυνήθη νὰ φαρμακεύσῃ, διότι αὕτη, ὑποπτευθεῖσα ὅτι ὁ πατὴρ καὶ ὁ ἀδελφός της ἀπέθανον ἐκ δηλητηρίου, ἐλάμβανε πάντοτε τὰς ἀναγκαίας προφυλάξεις.

Τὸ φρικαλέον τοῦτο ἔγκλημα ἀνεκαλύφθη κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον:

Ὅτε ὁ Σαιντ-Κροά παρσκευάζε τὸ δηλητήριον του, συνείθιζε νὰ φορῇ ὑάλινον προσωπεῖον. Τοῦτο ἡμέραν τινὰ κατέπεσε τυχαίως πως ἐν καιρῷ τῆς σκευασίας, καὶ ὁ κατασκευαστὴς ἀπεπνίγη ἐκ τῶν ἀναθυμιάσεων τοῦ ἰδίου του καμινοστασίου. Ἡ κυβέρνησις διέταξεν ἀμέσως νὰ γείνη ἔρευνα καὶ καταγραφὴ λεπτομερὴς τῶν ἐπιπλῶν καὶ σκευῶν τοῦ κακούργου, ὅστις ἦν ἄγαμος. Μεταξὺ δὲ τῶν διαφόρων πραγμάτων, εὑρέθη καὶ μικρὸν κιβώτιον ἐν ἀποκεκρυμμένῳ τινὶ τόπῳ τῆς οἰκίας, φέρον ἀναγεγραμμένα τὰ ἑξῆς:

«Παρακαλῶ θερμῶς τοὺς εἰς ὧν τὰς χεῖρας αἴθελε περιέλθει τὸ παρὸν κιβώτιον νὰ εὐαρεστηθῶσι νὰ τὸ ἐγχειρίσωσι τῇ Μαρκησίᾳ δὲ Βρενβιλλιέ, κατοικοῦσῃ ἐν ὁδῷ «*Rue Neuve, Saint Paul*, καθότι τὰ ἐμπεριεχόμενα, ἀφορῶντα αὐτὴν καὶ μόνην, ἀνήκειουσιν αὐτῇ, καὶ καθόσον μάλιστα,

«οὐδὲν ἐν αὐτῷ ὑπάρχει δυνάμενον νὰ χρη-
 «σιμεύτῃ ἄλλῳ ἐκτὸς αὐτῆς. Ἄν δὲ αὕτη
 «ἀποθάνῃ πρὸ ἐμοῦ, νὰ καύσωσιν αὐτό τε
 «καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, χωρὶς οὐδὲν νὰ τὸ ἀ-
 «νοίξωσιν ἢ παραποιήσωσιν τὰ ἐμπεριεχόμε-
 «να. Ἴνα δὲ οὐδεὶς ποτε προφασισθῇ ἅ-
 «γνοϊαν ἢ ἄλλην δικαιολογίαν, ὀρκίζομαι
 «εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ὃν λατρεύω, καὶ
 «εἰς πᾶν εἴ τι ἄλλο ἱερὸν, ὅτι λέγω τὴν ἀ-
 «λήθειαν καὶ καθαρὰν τὴν ἀλήθειαν. Βιδέ
 «τις παραβῇ τὴν δικαίαν μου ταύτην αἵ-
 «τησιν καὶ τελευταίαν βούλησιν, ἐγκατα-
 «λείπω αὐτὸν εἰς τοὺς ἐλέγχους τῆς συ-
 «νειδήσεως ἐν τῷ παρόντι βίῳ καὶ εἰς τὴν
 «Θεῖαν τιμωρίαν ἐν τῷ μέλλοντι.»

«Ἐν Παρίσις τὴν 25 Μαΐου τοῦ 1672. —
Δὲ Σαιντ-Κροά.»

Μεῖζων προτροπὴ καὶ περιέργεια εἰς τὸ ν'
 ἀνοιχθῇ τὸ μυστηριώδες τοῦτο κιβώτιον
 δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ διεγερθῇ ἐκ τῆς
 ἀλλοκότου ταύτης αἰτήσεως. Ἀνοιχθέντος
 ὅθεν τούτου, εὗρέθη ἐν αὐτῷ μεγάλη πο-
 σότης δηλητηρίων παντὸς εἴδους, μετ' ἐπι-
 γραφῶν δηλοποιουσῶν τὴν ἐπενεχθεῖσαν ἀ-
 ποτελεσματικὴν αὐτῶν ἐνέργειαν ἐπὶ δια-
 φόρων ζώων. Ἡ δὲ Μαρκησία, μαθοῦσα τὸν
 θάνατον τοῦ ἐραστοῦ τῆς, προσεπάθησε παν-
 τοιοτρόπως νὰ λάβῃ κατοχὴν τοῦ κιβωτί-
 ου, ἀλλ' ἀποτυχοῦσα ἀνεχώρησε κρυφίως
 ἐκ Παρίσιων. Ὁ *La Chaussée* ὅμως, ὁ κα-
 κοῦργος οὗτος ὑπηρέτης, ἐξηκολούθει δια-
 μένων ἐν τῇ πόλει, καὶ ἀντιποιοῦμενος τοῦ
 κιβωτίου τοῦ Σαιντ-Κροά, ἀλλὰ συλλη-
 φθεὶς ἐφυλακίσθη, ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ
 καὶ ἄλλας αὐτοῦ ἀνοσιουργίας καὶ τέλος
 κατεδικάσθη εἰς τὸν διὰ τροχοῦ θάνατον
 τὸ 1673. Δραστήριος δὲ τις δικαστικὸς ὑ-
 πάλληλος, τοῦνομα *Desgrais*, ἐστάλη πρὸς
 ἀναζήτησιν τῆς Μαρκησίας ἣν καὶ ἀνεῦρεν
 ἐν τινι μοναστηρίῳ τοῦ Βελγίου ἐνθα μετέ-
 βη ἐξ Ἀγγλίας. Ὁ *Desgrais*, ὅπως ἀπο-
 σύρῃ αὐτὴν ἐκ τοῦ ἱεροῦ τούτου ἀσύλου,
 μετημφιέσθη ὡς μοναχὸς, καὶ σχετισθεὶς
 μετ' αὐτῆς, τὴν προσεκάλεσεν ἡμέραν τι-

νὰ νὰ συνεξέλθωσι τοῦ μοναστηρίου εἰς πε-
 ρίπατον, καὶ τοιοτοτρόπως τὴν συνέλαβε.
 Μεταξὺ τῶν ἐν τῷ μοναστηρίῳ σκευῶν καὶ
 φορεμάτων τῆς, εὗρέθη καὶ ἰδιόγραφον αὐ-
 τῆς γραμμάτιον, περιέχον ἀκριβῆ κατάλο-
 γον τῶν κακουργημάτων τῆς. Μὲ ὅλας δὲ
 τὰς προσπάθειας καὶ τὰς ῥαδιουργίας ὧν
 χρῆσιν ἐποιήσατο ὅπως διαφύγῃ, μετηνέ-
 χθη εἰς Παρίσιους. Ἐνθα κατὰ πρῶτον ἤρ-
 νεῖτο τὰ πάντα. Ἀλλὰ δικασθεῖσα καὶ ἐνο-
 χος ἀποδειχθεῖσα, ὡμολόγησεν ἐπὶ τέλους
 τὰ ἐγκλήματα τῆς, μετενόησεν ἐν Κυρίῳ,
 ὡς ἀνήγγειλεν ὁ ἐξομολογήσας αὐτὴν ἱε-
 ρεὺς, καὶ ἐβάδισε σταθερῶ τῷ ποδὶ ἐπὶ τῆς
 λαιμητόμου τὴν 16 Ἰουλίου τοῦ 1676. Τὸ
 σῶμα δ' αὐτῆς ἀποκεφαλισθείσης διετάχθη
 νὰ καῇ.

Ἐν δὲ τῷ κιβωτίῳ τοῦ Σαιντ Κροά εὗ-
 ρέθησαν τὰ ἐξῆς: ἄχνη διαβρωτικὴ ὑδαρ-
 γύρου (*sublimé corrosif*) ἄλας θειωτὸν
 (*vitriol*), ὄπιον, καθαρὸν στίμμι, καὶ με-
 γάλῃ ποσότης δηλητηρίου ἥδη παρεσκευ-
 ασμένου, τὰ συστατικὰ τοῦ ὁποίου οἱ τῆς
 ἐποχῆς ἱατροὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διευ-
 κρινήσωσι.

Διὰ τῆς καρατομίας τῆς νέας ταύτης
 Μηδείας, Μαρκησίας δὲ Βρενδιλλιέ, τὸ
 δηλητηριάζειν οὐδὲν ὡς κατηγγήθη· πλεῖ-
 στοὶ δ' ἐκ διαλειμμάτων ἀπέθνησκον ὑπὸ
 περιπτώσεως, μεγάλας παρεχούσας ὑπονοίας,
 καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος εἰδοποιεῖτο ἐκ δια-
 φόρων ἐνοριῶν τῆς πόλεως, ὅτι τὸ ἐγκλη-
 μα τοῦτο ἐξωμολογεῖτο τοῖς πνευματικαῖς
 ἱερεῦσι, καὶ ὅτι τὰ ἔχνη αὐτοῦ καθωδή-
 γουν εἰς οἰκογενεῖας πλουσίους τε καὶ
 πτωχοὺς. Ἡ κυβέρνησις ὅθεν ἐθεώρησεν ἐ-
 πάνταγκες νὰ συστήσῃ, τὸ 1679, δικα-
 στήριον ὑπὸ τὸν τίτλον «*Chambre de Poi-
 son*» ἢ, *Chambre ardente*» ἥτοι «Δικα-
 στήριον δηλητηρίου» ἢ «Δικαστήριον Πυρι-
 φλεγές» (καθὸ κρίνον δηλ. καὶ καταδικά-
 ζον εἰς καῦσιν τοὺς δηλητηριαστάς). Τὸ
 δικαστήριον τοῦτο, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐδί-
 κασε καὶ δύο γυναῖκας, τὴν *La Vigou-
 reux* καὶ τὴν *La Voisin*, αἵτινες μετήρ-
 χοντο εὐδοκίμως τὸ ἐμπόριον τῶν δηλητη-

ρίων. Αὗται πρὸς τούτοις ἐπηγγέλλοντο τὴν πρόρρησιν τῶν μελλόντων, τὴν ἐπίκλαιν τῶν δαιμονίων πνευμάτων, τὴν ἀνακέλευσιν κεκρυμμένων θησαυρῶν καὶ τὴν ἀνεύρεσιν ἀπολεσθέντων ἢ κλαπέντων πραγμάτων. Διένεμον ὡσαύτως διάφορα φίλτρα καὶ ἐπώλουν μυστικὰ δηλητηρία εἰς κυρίας ἀσφαλεῖς, αἵτινες ἐνεπιστεύοντο εἰς αὐτάς εἴτε πρὸς ἀπαλλαγὴν ἐπαχθῶν συζύγων ἢ ἐκδίκησιν ἀπίστων ἐραστῶν. Ἄλλως τε καὶ πλείσται κυρίαι ἐντίμων οἰκογενειῶν προσήρχοντο εἰς ἐπίσκεψιν αὐτῶν, οὐχὶ πρὸς ἀγορὰν δηλητηρίων, ἀλλ' ἵνα μάθωσιν ἀπλῶς παρ' αὐτῶν τὰ περὶ θανάτου φίλων ἢ συγγενῶν, ἐρξατῶν ἢ ἄλλων προσώπων ὑπὲρ ὧν ἐνδιεφέροντο. Κατὰ τὴν σύλληψιν τῆς *La Voisin* εὐρέθη κατάλογος ἀπάντων τῶν ὑπ' αὐτῆς ἀπατηθέντων ὑποκειμένων, ἅτινα, κατὰ συνέπειαν τούτου συλληφθέντα, ἐνήχθησαν ἐν τῷ Πυριφλεγεῖ Δικαστηρίῳ. Ἐν τῷ ῥηθέντι καταλόγῳ ὑπῆρχον ἐγγεγραμμένα τὰ διακεκριμένα ὀνόματα τῆς Κομήσεως δὲ Σοασσῶν, τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς δουκίσσης δὲ Βουλλιῶν καὶ τοῦ στρατάρχου δὲ Λουξεμβούργ. Ἡ πρώτη μετέβη εἰς Ὀλλανδίαν ἵνα διαφύγῃ τὴν αὐστηρότητα τοῦ νόμου καὶ τὴν ἐτίμωσιν, ἡ δευτέρα δισώθη τῇ βοήθειᾳ τῶν φίλων τῆς, καὶ ὁ στρατάρχης, ἀφοῦ διέμεινεν ἐπὶ τινὰς μῆνας ἐν τῇ Βαστίλλῃ καὶ ὑπέστη αὐστηρὰν δικαστικὴν ἀνάκρισιν, ἀπελύθη ἀθῶος. Ἡ *La Vigoureaux* ὅμως καὶ ἡ *La Voisin* ἐκάησαν ζῶσαι τὴν 22 Φεβρουαρίου 1680, ἀφοῦ πρῶτον αἱ χεῖρές των διετρυπήθησαν διὰ πεφυρακτωμένου σιδήρου καὶ ἀπεκόπησαν. Πλείστα ὑποκείμενα ἀσημάντων οἰκογενειῶν κατεδικάσθησαν εἰς τὸν δι' ἀγχίνης θάνατον, ἀλλὰ τὰ εἰς εὐγενεῖς οἴκους ἀνήκοντα, ἀθρῶα ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἀνακηρυχθέντα, ἀπελύθησαν.

Παρεκτὸς τῆς Γαλλίας, καὶ ἄλλα βασίλεια ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις παρήγαγον τοὺς μυστικοὺς αὐτῶν φαρμακευτάς. Ὁ *Corfitz de Ulfeld*, ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Δανιμαρκίας, κατηγορήθη, καὶ τοὶ ἀναποδεί-

κτως, ὅτι προὔτιθετο νὰ φονεύσῃ τὸν βασιλέα διὰ ναρκωτικοῦ δηλητηρίου.

Ὁ Κάρολος ΙΑ', βασιλεὺς τῆς Σουηδίας, ἀπέθανεν ὑπὸ τοιούτου δηλητηρίου. Ἀφοῦ κατέστρεψε πλείστας εὐγενεῖς οἰκογενεάς, καὶ ἐσφετερίσθη τὰ κτήματα αὐτῶν, ἀπελθὼν μετὰ ταῦτα εἰς περιοδείαν ἐντὸς τοῦ βασιλείου του, ἔπεσεν εἰς διαβρωτικὴν ἀσθένειαν ἣτις ἦν ἀδύνατον νὰ θεραπευθῇ. Ἡμέραν τινὰ ἠρώτησε διὰ τρόπου λίαν ἐπιτακτικοῦ τὸν ἱατρὸν αὐτοῦ τὴν αἰτίαν τῆς ἀσθενείας του. Ὁ ἱατρὸς δ' ἀμέσως τῷ ἀπήντησεν. «Ἡ Σὴ Μεγαλειότης φέρει ἐπὶ τῶν νώτων πλείστας ὄσας ἀράς.» «Ναί, ἀπεκρίθη ὁ Βασιλεὺς, εἴθε νὰ μὴ ἐσφετερίζομην τὰ ὑπάρχοντα τῶν εὐγενῶν καὶ νὰ μὴ ἐπεχειρίζομην ἀκολουθῶς τὴν ἀπαίσιον περιοδείαν μου περίξ τοῦ Τορνέου.» Μετὰ τὸν θάνατόν του, αὐτοψίας γενομένης, εὐρέθησαν τὰ ἐντόσθια αὐτοῦ ἐρίθοντα μικρῶν ἐλκῶν. Τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο ἐδιηγήθη τῷ *K. Beek* ὁ περικλεῆς φυσιογράφος τῆς Σουηδίας Λινναῖος.

Ὁ Δόκτωρ *Daunt* ἐδημοσίευσεν περίεργά τινα διηγήματα μυστικῶν δηλητηριάσεων, διπραττομένων ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς αἰῶνι μετὰ τὸ τῶν δούλων τῆς Βραζιλίας. Ἀναφέρομεν δ' ἐνταῦθα τὰς ἰδίας λέξεις τοῦ Δόκτορος.

«Ἐπὶ τὸ ὄνομα *feitico*, λέξιν Πορτογαλλοαφρικανικὴν, περιλαμβάνουσιν συλλήβδην τὴν ἰδέαν θελγήτρων, φίλτρων καὶ ἀδηλητηρίων, τὸ δηλητηριάζειν εἶναι αὐτόθι εἰς διηνεκῇ χρῆσιν, καὶ τοσοῦτον ἀεμπεροῖ εἰσιν οἱ τοῦ ἐπαγγέλματος τούτου εἰς τὸ νὰ παράγωσι διαφόρους νόσους καὶ διάφορα βαθμολογικὰ διαστήματα θανάτου νὰ προσδιορίζωσιν, ὥστε «τὰ θύματα τοῦ *feitico* ὑποπίπτουσιν εἴτε αἰς χρόνιον μαρασμὸν ἢ εἰς βίαιον θάνατον. Ἡ τέχνη δ' αὕτη καὶ ἡ ἐπιτηδεύουσα αὐτὴ ἢ ἐξασκεῖται, ἀπαιτοῦσι παρὰ τοῖς ἀμάροισι ἰδιαιτέραν μελέτην καὶ ἀκριβεστάτην ἐκ παραδόσεως διδασκαλίαν τοῦθ' ὥπερ εὐκόλως δύναται τις νὰ πιστεύσῃ,

αὐτὸν μάθη ὅτι, ἐντισι μέρεσι τῆς Βραζιλίας καὶ ἰδὼς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ *San Paulo* ἔνθα νῦν διαμένω, ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν μαύρων δούλων μυστικὴ τις ἑταιρία, «ἀνάλογος τῇ τῶν ἐν Ἰνδίᾳ Θούγγων, (1) αἷτις ὡσαύτως θεωρεῖ ὡς ἐκπλήρωσιν θρησκευτικοῦ καθήκοντος τὸ φονεῦν κατ' ἑτοῦ ἀριθμὸν τινὰ ἀτόμων, ἀλλὰ συνήθως ἐκλεγομένων μεταξὺ τῶν συναδέλφων αὐτῶν μαύρων δούλων, σπανίως δὲ, ἢ οὐδέποτε, μεταξὺ τῶν αἰκογενειῶν τῶν κυρίων των. Ἐν τῇ ἑταιρίᾳ ταύτῃ ὑπάρχουσι διάφοροι βαθμοί, καὶ ἡ ἀρμοδιότης αὐτῶν δοκίμων ἵνα μνηθῶσι καὶ εἰς τὰ ἀνώτερα διδάγματα τῆς ἐπιστήμης, ὑποτίθεται ἐκδηλουμένη ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπ' αὐτῶν δηλητηριασθέντων, καὶ συνάμα ἐκ τῆς πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένης ἐπιδεξιότητος. Πρὸς πλείονα ὅθεν μαρτυρίαν αὐτῆς σταθερότητός των, συμβαίνει πολλάκις νὰ ἐκλέγῃσι διὰ θῦμα τοὺς πλησιέστερους αὐτῶν συγγενεῖς. Ἡ μεταξὺ δ' αὐτῶν καὶ τῶν Θούγγων διαφορὰ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι τὸ Θουγγικὸν σχοινίον ἀνεκτικατέστησεν ἐνταῦθα τὸ δηλητήριο, διαδόμενον ἐν εἴδει ταμβάκου.»

Ὅτε αἱ μυστικαὶ δηλητηριάσεις ἦσαν ἀρκούντως πρόδηλοι ὥστε νὰ προκαλέσῃσιν αὐτοψίαν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ σώματος, ἀνευρέθη ὅτι τὸ δηλητήριο περιεῖχε συστατικά τινα τὴν σήμερον πασίγνωστα. Περὶ τοῦ βραδέως ἐνεργοῦντος δηλητηρίου τῶν Γάλλων καὶ Ἰταλῶν, ὁ *Baldinger* γράφει τάδε: «Ἀμφιβολία δὲν ὑπάρχει ὅτι τὸ δηλητήριο τοῦτο καλούμενον *poudre de la succession* (διαδοχικὴ κόνις) ὤφειλε τὴν καταγωγὴν του εἰς *saccharin* ἐκ *μολύβου* (*sugar of lead*) Γινώσκω χημικὸν ἐπιστατοῦντα εἰς τὸ χημικὸν ἐργοστάσιον πρίγκηπός τινος κείμενον εἰς τὰ σύ-

(1) *Thugs*: Θούγγοι, ληστρικαὶ συμμορίαι τῆς Ἰνδίας, θυσιάζουσαι εἰς τοὺς θεοὺς των ἅπαντας τοὺς ξένους: οἷς ἤθελον συλλάβει. Ἀλλ' οἱ Ἀγγλοὶ κατέστρεψαν μέχρι τοῦδε μέγαν ἀριθμὸν αὐτῶν.

ανορα τῆς Βοημίας, ὅστις, τῇ διαταγῇ τοῦ «κυρίου του, πλείστον χρόνον καὶ κόπον καταέβαλεν εἰς τὴν κατασκευὴν δυνατῶν καὶ «μετρίων δηλητηριωδῶν φαρμάκων. Οὗτος δ' ὁμολόγησε πολλάκις ὅτι, ἐκ τῆς ἐκ αμολύβδου σακχάρεως, τῇ προσθήκῃ καὶ «ἐτέρων χυμῶν ἐξατμιστῶν, δηλητήριο αἷαν ὑπουλον (*lent*) ἠδύνατο νὰ κατασκευασθῇ, ὅπερ, καταπινόμενον ὑπὸ κυνὸς ἢ ἄλλου ζώου, ἤθελεν ἀνεπαίσθητως θανατώσει αὐτὸ, ἀνευ βιαίων συμπτωμάτων, ἐν διαστήματι ἐβδομάδων τινῶν ἢ «μηνῶν.»

Περὶ δὲ τοῦ δηλητηρίου οὗ χρῆσιν ἐποίητο ἡ ῥηθεῖσα Τοφάννα, ὁ Γαρέλλης, ἀρχίατρος τοῦ Αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ ΣΤ', τοῦ καὶ Βασιλέως τῶν δύο Σικελιῶν, καθ' ὃν χρόνον συνέλαβον τὴν Ἰταλίδα ταύτην Κίρκην, γράφει τάδε τῷ ῥηθέντι *Beckmann*, Καθηγητῇ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ρεττίγκης: «Τὸ δηλητήριο τῆς κακούργου ταύτης γυναικὸς ἦν ἀπλῶς ἀφέφελμα κρυσταλλώδους ἀρσενικοῦ διαλυμένου ἐν μεγάλῃ ποσότητι ὕδατος, τῇ «προσθήκῃ καὶ τοῦ χόρτου τοῦ καλουμένου «*Cymbalaria*· τοῦθ' ὅπερ μοι ἐκοινοποίησεν ὁ ἴδιος Αὐτοκράτωρ πρὸς ὃν ὑπεβλήθη ἡ δικαστικὴ ἀνάκρισις τῆς δίκης.»

Ὁ δὲ Ἀββὰς Γαλλιάνης λέγει, ὅτι μίγμα ὀπίου καὶ κανθαρίδων μυδῶν ἐχρησίμευσεν ἐνίοτε ὡς ὑπουλον δηλητήριο ἀσφαλέστατον, καθ' οὗ οὐδεὶς ποτε ἠδύνατο νὰ συλλάβῃ ὑπονοίας, καὶ ὅτι τοῦτο ἐδίδετο κατὰ πρῶτον ἐν μικραῖς δόσεσιν ὥστε νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ ἀνεπαίσθητον. Ἦτο δὲ τὸ χρῶμα διαυγὲς ὡς τὸ πηγαῖον ὕδωρ. —

Ἡ χημικὴ ἐπιστήμη τοσαύτας γιγαντιαίας προόδους ἐποίησατο ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς αἰῶνι, ὥστε ἐλίγισται τοιαῦται δηλητηριάσεις, ἂν ἄλλως τε ὑπάρχουσιν, ἤθελον δυνηθῇ νὰ ὑπεκφύγῃσι τὴν ἐκδήλωσιν αὐτῶν. Ἡ ἐπελθοῦσα βελτίωσις τῶν ἱατρικῶν καὶ θεραπευτικῶν γνώσεων, καὶ ἡ ἐν Εὐρώπῃ ἄγρυπνος ἐπιστάσια πρὸς τὸ ἀνακρίνειν καὶ

τὴν ἐλαχίστην δηλητηριάσεως ὑποψίαν, καθιστῶσι τὴν ἐξάσκησιν τῆς μυστικῆς καὶ στυγεράς τέχνης τοῦ δηλητηριάζειν τοὺς ἀνθρώπους ἀδύνατον σχεδόν.

Περαίνοντες καὶ τὸ περὶ ἱατρικῶν τερατουργημάτων Κεφάλαιον, προσεπιφέρομεν καὶ τὸ ἐπόμενον ἀνέκδοτον, σχετιζόμενον κατὰ τι πρὸς αὐτό :

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Αὐτοκράτορος Βεσπασιανοῦ ἀπαντῶμεν τὸ ἐξῆς ἀξιοσημείωτον δείγμα ὑπερφυσικῆς δυνάμεως, ἀναφερόμενον ὑπὸ τῶν δύο ἱστορικῶν τῆς ἐποχῆς, Τακίτου καὶ Σουετονίου. Ὅτε ὁ Βεσπασιανὸς μετέβη εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἐνθα καὶ διέμεινεν ἐπὶ τινὰ χρόνον, τυφλὸς τις τοῦ κοινοῦ λαοῦ προσῆλθε τῷ Αὐτοκράτορι, ἐνθέρμως δεόμενος αὐτοῦ ἵνα θεραπεύσῃ τὴν τυφλότητά του, προσθέτων ὅτι ἀφίκετο παρ' αὐτῇ τῇ προτροπῇ τοῦ θεοῦ Σεράπιδος, καὶ κατὰ συνέπειαν ἱκετεύων ἐπιμόνως τὸν ἡγεμόνα, ὅπως εὐαρεστηθῇ ν' ἀλείψῃ τὰς παρειὰς καὶ τὰ κλειστά του βλέφαρα διὰ τοῦ βασιλικοῦ του στέλου. Ὁ Βεσπασιανὸς κατ' ἀρχὰς οὐδόλως συνήνεσεν εἰς τὴν αἴτησίν του, ἀλλ' ἐπὶ τέλους, συγκινηθεὶς εἰς τὰς μετὰ δακρύων δεήσεις τοῦ τυφλοῦ, προτρέπόμενος δὲ πρὸς τοῦτο καὶ ὑπὸ τῆς κολακείας τῶν αὐλικῶν, ἐστοχάσθη καθ' ἑαυτὸν ὅτι τὰ πάντα ὤφειλον βεβαίως νὰ ὑποτάσσωνται τῇ πανευδαίμονι τύχῃ, του καὶ ἐνέδωκεν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν παράκλησιν τοῦ ἐκλιπαροῦντος αὐτὸν ἱκέτου. Μετὰ θάρρους ὅθεν ὄντως ἡγεμονικοῦ, τῶν δὲ περιστοιχούντων αὐτὸν μετὰ μεγίστης ὁσπτεριεργίας ἀπεκδεχομένων τὸ ἀποθνήσκον, ὁ Αὐτοκράτωρ ἐπέθηκε τὸν στέλόν του, καὶ, ὦ τοῦ θαύματος ! ἡ ποθητὴ ἐπιτυχία ἀμέτῳς ἐξεδηλώθη. Καὶ ἔτερος δ' ἱκέτης, ὅστις εἶχεν ἀπολέσει τὴν χρῆσιν τῶν χειρῶν του, συγχρόνως παρουσιασθεὶς, ἐδεήθη τοῦ Αὐτοκράτορος ὅπως ὡσαύτως τὸν θεραπεύσῃ, ἐπιβάλλων ἀπλῶς τὸν πόδα του ἐπὶ τῶν βεβλαμμένων χειρῶν του. Ὁ ἀναγνώστης δύναται εὐκόλως νὰ εἰκάσῃ ὅτι καὶ οὗτος ἴαθη ἀμέσως.

Ὁ περίφημος φιλόσοφος καὶ ἱστορικὸς τῆς Σκωτίας Χούμ (*David Hume*) παρατηρεῖ ἀστεϊζόμενος, ὅτι πλεῖστα περιστατικὰ συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ παράσχωσιν αὐθεντικότητα τῷ θαύματι τούτῳ, ἂν ἄλλως τε, οἷαδὴποτε μαρτυρία ἢ ἀπόδειξις δύναται νὰ πιστώσῃ τὸ προφανές τοῦτο ψεῦδος. Ταῦτα δὲ, λέγει, εἰσὶ τὰ ἐξῆς : « Πρῶτον· ἡ βαρύτης, ἡ σταθερότης, ἡ ἡλικία καὶ ἡ τιμιότης τοῦ Μεγάλου τούτου Αὐτοκράτορος, ὅστις, ἐφ' ὅλου τοῦ βίου αὐτοῦ, συνδιελέγετο οἰκειακῶς μετὰ τῶν φίλων καὶ τῶν αὐλικῶν του, οὐδόλως ἀπροσποιοῦμενος ἢ ὅς τι ὑπερφυσικὸν ἢ θεϊκὸν ὡς οἱ προκατόχοι αὐτοῦ. Δεύτερον· ὁ ἱστοριογράφος Τάκιτος, συγγραφεὺς ἀξιοσημείωτος ἐπὶ χρηστότητι καὶ φιλαληθείᾳ, καὶ ἐπὶ μεγίστῳ ἴσως δὲ καὶ μᾶλλον ἐπιχειρηματικῷ καὶ κριτικῷ πνεύματι ἀπάσης τῆς ἀρχαιότητος. Καὶ τρίτον· τὰ πρόσωπα ἐπὶ τῆς μαρτυρίας τῶν ὁποίων βρασιζόμενος ὁ Τάκιτος ἀναφέρει τὸ θαῦμα, καὶ ἅτινα οὐδόλως ἠδύναντο νὰ εἰπῶσι ψεῦδος κολακείας ἕνεκεν ἢ ἰδιοτελείας, τῆς Φλαβιανῆς Αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας ἀπολεσάσης ἤδη τὴν ἐξουσίαν καθ' ὃν χρόνον παρελήφθη ἡ μαρτυρία αὐτῶν. » (*Hume Essays. Part. 5. Sect. 10*).

Οὐδεὶς τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν δύναται ν' ἀμφιβάλλῃ ὅτι ἀμφότεροι οἱ ῥηθέντες ἀσθενεῖς ἦσαν αὐτόχρημα ἀπατεῶνες, καὶ ὅτι ἡ ἀσθενεία των ἦν ὅλως ἀνυπαρκτος ἢ πλαστὴ εἴτε ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Αὐτοκράτορος.

Ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις, καὶ μὲν καὶ ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι, ἀσθενεῖαι ψευδεῖς, ἀλλοκότων εἰδῶν, ἐπενοήθησαν καὶ ἐκάστοτε ἐπινούονται, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς πρωτεύουσαις πόλεσι τῆς Εὐρώπης, χάριν ἀθεμίτου κερδοσκοπίας, ἀνέτου βιοπορισμοῦ, ἢ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν στρατευσίμων καταγραφῆς.

Ἴδου τί γράφει ὁ Γάλλος Σαλβέρτος ἰδίως περὶ τῶν ἐν Παρίσις ἐπαιτῶν ἐν

τῷ συγγράμματι αὐτοῦ τῷ περὶ «*Sciences Occultes*». «Αἱ κατοικίαι ἢ μᾶλλον εἰπεῖν «τὰ κρησφύγετα τῶν ἐπαιτῶν ἐκείνων οἵτινες ἀπατοῦν τὸ δημόσιον, ἐφελκύνοντες τὴν συμπάθειαν καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ὑπὲρ ἀπλάστας ἀσθενείας, ἐκαλοῦντο τὸ πάλαι «ἐν Παρισίοις «*Cours de Miracles*, ἥτοι, «*Θαυμάτων Ἀνάκτορα*», καθότι, εἰσερχόμενοι ἐν ταῖς συνοικίαις ταύταις τῆς πόλεως, οἱ ἄθλιοι οὗτοι ἐναπέθετον τὸ ἐσπέρας τὰς διαφόρους προσθέτους στολὰς αὐτῶν μετασχηματιζομένων τοῦ σώματός αὐτῶν μερῶν. Διὰ μιᾶς λοιπὸν οἱ τυφλοὶ «ἐβλεπον καὶ οἱ ἀνάπηροι ἀνελάμβανον τὴν χρῆσιν τῶν μελῶν των. Δώδεκα περὶ τοιαῦτα καταλύματα ὑπάρχουν ἐν «τῇ Γαλλικῇ πρωτεύουσῃ.» Ἀλλὰ καὶ τὰ μέσα ὧν χρῆσιν ποιοῦνται καὶ οἱ ἐν Λονδίῳ, ἐπαῖται, πρὸς τὸ παριστάνειν διαφόρους πλάστὰς νόσους, λίαν γραφικῶς περιγράφονται ἐν τοῖς «Ἀποκρύφοις τοῦ Λονδί-νου.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΑ.

Καί τοι ἡ Μετεωρολογία εἶναι κλάδος ἐπιστήμης ἐστερνημένης σταθερῶν ἀρχῶν, ὑπῆρξεν ὅμως, ἐν παντὶ αἰῶνι, ἰσχυροτάτη πρὸς τὸ ἐπιδρᾶν ἐπὶ τῆς εὐπιστίας τοῦ ἀνθρώπου, οὐ μόνον καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν τύχην τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν καθημερινῶν βιοποριστικῶν αὐτοῦ ἐπιχειρήσεων. Ἡ περιέργεια τοῦ εἰδέναι τὸ ἀποθησόμενον τῶν ἀτμοσφαιρικῶν φαινομένων, καθίσταται ἀξιοσυγχώρητος τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, ὅταν ἀναλογισθῶμεν τὸν ἐξ αὐτῶν φόβον καὶ τὴν ἀπελπισίαν. Τὰς ἀπειλὰς ὅθεν τοῦ μετεωρολόγου ἀκροαζόμεθα μετὰ ὀρησκειτικῆς εὐλαθείας, καὶ τὰ προγνωστικὰ αὐτοῦ τὰ ἐπιβάλλοντα ἡμῖν σωτηριώδεις προφυλάξεις, πρὸς ἀποσβέσιν μεγάλων συμφορῶν καὶ κινδύνων, καὶ ἀναζωπυροῦντα τὴν ἀποσβεσθεῖσαν σχεδὸν ἐλπίδα ἡμῶν, προσδεχόμεθα καὶ ἀνευφη-

μοῦμεν ὡς θεῖαν ἔμπνευσιν. — Παραδείγματα :

1. Ὅτε ἀνομβρία ἐπεκράτει ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐν Ἀρκαδίᾳ, ὁ ἱερεὺς τοῦ Λυκαίου Διὸς ἀνέπεμπε δεήσεις καὶ προσέφερε θυσίας τῇ πηγῇ Ἀγνοῖ (1)· μετὰ ταῦτα δ' ἤγγιζε τὴν ἐπιφάνειαν τῆς πηγῆς μὲ κλάδον δρυὸς διὰ τῆς ἐλαφροῦς δὲ ταύτης δονήσεως τοῦ ὕδατος, ἀνυψοῦντο αἶφνης ἀναθυμιάσεις, αἷτινες εἰς νέφη συμπυκνούμεναι κατέπιπτον εἰς ἄφθονον βροχὴν καὶ ἐπότιζον τὴν διψῶσαν γῆν.

2. Οἱ ἱερεῖς τῆς Σαμοθράκης, κειμένης παρὰ τῇ Θρακικῇ παραλίᾳ καὶ κατοικουμένης ὑπὸ Πελασγῶν, ὑπισχνοῦντο τοῖς προσερχομένοις, ἵνα συμβουλευθῶσιν αὐτοὺς, οὐρίον ἄνεμον καὶ καλὴν θαλασσοπορείαν.

3. Οἱ Δρυῖδαι, ἱερεῖς τῶν ἀρχαίων Γαλατῶν καὶ Βρεταννῶν, διίσχυρίζοντο ὅτι κατεῖχον τὴν δύναμιν τοῦ καταπραῦνειν τὰ κύματα καὶ τοὺς ἀνέμους.

4. Ὁ Ἐμπεδοκλῆς ἀφ' ἐνὸς καὶ ὁ νεοπλατωνικὸς φιλόσοφος Ἰάμβλιχος ἀφ' ἑτέρου, χρησιμοποιοῦντες τῶν ἐθνικῶν ναῶν λέξεις ἀπλῶς ἀπήγγελλον ὅτε ὁ μὲν, ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ, ἐνησμενίζετο ἐπὶ τῇ ἱκανότητι τοῦ διδάσκειν τὴν τέχνην τοῦ συνδέειν καὶ ἀπολύειν τοὺς ἀνέμους, τοῦ διεγείρειν τρικυμίας καὶ πάλιν ταύτας κατευνάζειν· ὁ δὲ διεβεβαίοντο, ὅτι ὁ τερατοποιὸς Σκύθης Ἀβαρις καὶ ὁ Πυθαγόρας ἐκέκτηντο ὡσαύτως τὰς αὐτὰς μετεωρολογικὰς δυνάμεις.

5. Οἱ αὐλικοὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου φθονήσαντες τὸν εὐνοούμενον αὐτοῦ Σώπατρον, τὸν ἐξ Ἀπαμείας, τὸν καὶ περίφημον καταστάντα ἐπὶ ταῖς ὑποτιθεμέναις αὐτοῦ ὑπερφυσικαῖς δυνάμεσι, κατηγόρησαν αὐτοῦ ὡς συνδέσαντος τοὺς ἀνέμους καὶ ἐπενεγκόντος τὸν τότε λιμὲν τῆς πρωτεύουσας. Κατὰ συνέπειαν τῆς συ-

(1) Ἡ Ἀγνοὶ μυθολογεῖται ὡς μία τῶν νυμφῶν τῶν ἀναθρεψασῶν τὸν Δία, καὶ δοῦσα τὸ ὄνομα αὐτῆς πηγῇ τινι τοῦ ὄρους Λυκαίου ἐν Ἀρκαδίᾳ.

κοφαντίας ταύτης ὁ εὐπίστος καὶ δειλὸς Αὐτοκράτωρ διέταξεν οὐ μόνον νὰ βρυσανίσωσι τὸν Σώπατρον ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν θανατώσωσι.

6. Συνοψίζομεν τὸ ἀκόλουθον συμβάν ἐκ τοῦ «*Παγκοσμίου Μηνύτορος*» τῆς 23 Αὐγούστου 1828 : Ὅτε ὑπερβολικαὶ βροχαὶ ἐπέφερον βλάβην καὶ κατέστρεψαν τὰς ἐλπίδας τῶν γεωργῶν, ἡ ἀφανὴς αἰτία τῶν δυστυχημάτων τούτων ἀπεδόθη ὑπὸ τοῦ κοινοῦ λαοῦ ταῖς μαγγανείαις γυναικὸς τινος, ἥτις, πρὸ τινων μηνῶν ἀφικθεῖσα εἰς Βρυξέλλας, προὔτίθετο νὰ παραστήσῃ τὸ καὶ πλειστάκις πρὸ τῆς ἐλεύσεως αὐτῆς παρασταθὲν θέαμα ἀνυψώσεως ἀεροστάτου. Ἡ πρόληψις δ' αὕτη τοῦ ὄχλου τοσοῦτον διεσπάρη καὶ ἐγενικεύθη ἐν τῇ πόλει, ὥστε ἡ ἀθῶα ἀεροναῦτις ἠναγκάσθη νὰ λάβῃ τὰς δεούσας προφυλάξεις ὑπὲρ τῆς ἀτομικῆς αὐτῆς ἀσφαλείας· ἄλλως, διέτρεχε τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ καὶ ζῶσα ὑπὸ ἀνθρώπων ἐχόντων ἀναμφιβόλως τὰς αὐτὰς φρένας ἐκείνων, οἵτινες ἄλλοτε ἐπευφήμησαν καὶ ἐχάρησαν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Σωπάτρου. Τίνες δὲ, δύναται τις ἐρωτῆσαι, ἦσαν οὗτοι; — Ἦσαν οἱ χωρικοὶ τῶν περιχώρων τῶν Βρυξελλῶν καὶ αὐτοὶ οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως. Τὸ δὲ συμβάν φέρει χρονολογίαν τοῦ ἔτους 1828 !

7. Ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ K. T. L. M' Kenney τῷ ἐπιγραφομένῳ «*Ἵπομνήματα, Ἐπίσημά τε καὶ Ἀτομικά, μετὰ Ὀδοιπορικῶν Σχεδιασμάτων μεταξὺ τῶν Βορείων καὶ Νοτίων Ἰνδῶν*» («*Memoirs, Official and Personal ; with Sketches of Travels among the Northern and Southern Indians*») ἀναγινώσκομεν ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἐσχετίσθη ἐν τῇ Ἰδικῇ χώρᾳ Χοκτώβη (Choctaw) μεθ' ἐνὸς «*Ἰετοποιοῦ*» («*rain maker*») οὗ τινος τὴν ὑπερφυσικὴν δύναμιν τοῦ προξενεῖν βροχὴν ἅπασα ἡ φυλὴ ἐπίστευεν. —

Ὁ Βυρψὼν ἐν τῇ «*Φυσικῇ* αὐτοῦ Ἱστορίᾳ» ὁμιλῶν περὶ τῶν «*Ἀποδείξεων τῆς Θεωρίας τῆς Γῆς*» («*Histoire Naturelle Preuves de la Théorie de la Terre*») λέ-

γει : «*Τὸ Ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς Ἑλπίδος ἀφημίζεται ἕνεκεν τῶν τρικυμιῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀλλοκότου νέφους τοῦ προδρόμου αὐτῶν· τὸ νέφος τοῦτο φαίνεται κατὰ πρῶτον ὡς μικρά τις στρογγύλη κηλὶς ἐν τῷ ἀστερεώματι, οἱ δὲ θαλασσοπόροι ἀποκαλοῦσιν αὐτὸ, «*Ὀμμα Ταύρου*»· Ἐν τῇ Ἀνατολικῇ ὠσαύτως παραλίᾳ τῆς Ἀφρικῆς Νατάλ, μικρὸν τι νέφος σχηματίζεται, παρεμφερὲς τῷ τοῦ Ταύρου ὀμματι τῆς Καλῆς Ἑλπίδος. Ἐκ τοῦ νέφους τούτου φαίνεται ἐκπηγάζων σφοδρότατος ἀνεμος, τὰ αὐτὰ παράγων ἀποτελέσματα. Παρὰ τῇ ἀκτῇ τῆς Γουινέας, καταιγίδες ὠσαύτως, ὡς αἱ ἤδη περιγραφεῖσαι, τοιοῦτοτρόπως ἀναγγέλλονται· ἦτοι, διὰ μικροῦ νέφους ἐν τῷ στερεώματι, ἐνῶ συγχρόνως τὸ ἐπίλοιπον μέρος τοῦ οὐρανοῦ ἀδιάκειται συνήθως εὐδιέστατον, καὶ ἡ θάλασσα ἡρεμοῦσα.»*

Θεωροῦμεν ἐπ'ἀνάγκης, πρὶν ἢ προβῶμεν εἰς τὴν διασάφησιν τῶν ἀνωθι παραδειγμάτων, νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου εἰς τὸ συμπέρασμα τῆς πιθανότητος μετεωρολογικῶν καὶ θαυμασίων προρρήσεων, ἃς ἡ γνῶσις τῶν συμπτωμάτων τούτων τῶν ὑπὸ τοῦ Βυρψῶνος ἀναφερομένων, τῶν προαγγέλων οὕτως εἰπεῖν προσεγγιζουσῶν καταιγίδων καὶ τρικυμιῶν, δύναται εὐχερῶς νὰ ὑπαγορεύσῃ, καὶ κατὰ συνέπειαν νὰ διεγείρῃ τὴν ἐκπληξιν καὶ τὸν φόβον παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐκείνοις τοῖς ὅλως ἄγνοοῦσι τὰ μετεωρολογικὰ ταῦτα φαινόμενα.

1. Ἐν τῷ παραδείγματι τούτῳ, ὁ ἰσρεὺς ἀναμφιβόλως δὲν ἐπεχειρεῖ τὴν θαυματουργίαν τοῦ πρὶν ἢ πειστικὰ τινα μετεωρολογικὰ σημεῖα ἡγγυῶντο περὶ τῆς ἐπιτυχίας. Οὕτω, π. χ., καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἐξηγουενομένῃ Εὐρώπῃ δεισιδαιμονικαὶ τελεταὶ πρὸς ἐπαγωγὴν ἢ ἀναστολὴν βροχῆς οὐδέποτε γίνονται, πρὶν ἢ διαδηλωθῇ ἐν τῷ οὐρανῷ ἡ προσέγγισις τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης περιπτώσεως.

2. 3. Ἐὰν ἡ ὑπόσχεσις τῶν ἱερέων τῆς Σαμοθράκης δὲν ἐξεπληροῦτο, καθίστατο

εὐκόλον τὸ ν' ἀθωωθῇ ἡ θεότης διὰ τῆς προφασιολογίας, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ ναυτικὴ ἀπειρία, ἢ ἡ ἀνικανότης τοῦ θαλασσοποροῦντος ἱκέτου, ἢ τὸ τοῦ πλοίου του ἐλαττωματικόν, ἢ ὅτι αὐτὸς αὐτός ἦν ἐνοχος δῆθεν ἐγκλήματος τινός, ἢ τὸ χερίστον, ἐνοχος ἀνευλαθείας καὶ ἀπιστίας. Ἀναμφιβόλως διὰ τῶν αὐτῶν τεχνασμάτων καὶ οἱ Δρυῖδαι διετήρουν τὴν ἐπὶ ἀδιαπταίστῳ δυνάμει φήμην αὐτῶν.

4. 5. 6. Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς συνήθους πορείας τῶν ἀνέμων καὶ τῶν παλιροροίων κλιμάτων τινῶν τῆς γῆς, καθίστων ἐνίοτε ἱκανὸν τὸ μαντεῖον ἢ τὸν φιλόσοφον πρὸς τὸ ἀναγγεῖλαι τὴν καλὴν ἢ κακὴν ἔκβασιν τῆς θαλασσοπορείας τῶν ναυτιλλομένων. Ἀπλῇ ὁμως ἀγγελία ἐπιστημονικῆς προβλέψεως πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δὲν ἤρκει, ἀλλὰ τὰ προγνωστικὰ ταῦτα ὤφειλον νὰ προσλάβωσι τὸ κύρος ὑπερφυσικῆς θετικότητος. Ἐκ τούτου παρήχθη ἡ τῶν ἀρχαίων τερατουργῶν προσπάθεια τοῦ ὑποκρύπτειν καὶ τὰς ἀπλουστεράς τῆς φύσεως ἐνεργείας ὑπὸ μαγικὸν πέπλον.

Ἡ πίστις ὅτι οἱ εἰς τὰ τῆς μαγικῆς φιλοσοφίας μεμυημένοι ἐκέκτηντο τὴν δύναμιν τοῦ ἀναστελλεῖν ἢ συνδέειν τὰς πνοὰς τῶν ἀνέμων, τοῦ προλέγειν τὸν βαθμὸν τῆς θερμότητος ἢ τοῦ ψύχους, κ.τ.λ. διετέλεσεν οὕσα δημοτικὴ καὶ μετὰ τὴν καθίδρυσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Τὸν 8 καὶ 9 αἰῶνα μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Καρόλου τοῦ Μάγνου καταδιωχθέντων καὶ ἐξορισθέντων μάγων, συγκατέλεγοντο καὶ οἱ διακρινόμενοι ὑπὸ τὸ ὄνομα, οἱ «*Tempestarii*», τουτέστιν, οἱ κανονίζοντες καὶ διατάσσοντες τὰ περὶ τῶν ὥρων τοῦ ἔτους, τῶν τρικυμιῶν, καταιγίδων, βροχῶν, χαλαζῶν καὶ λοιπῶν. Διηγούνται περὶ ἑνὸς τοιούτου Καζαμιάδου, οὗτινος ἡ πρόρρησις τυχαίως πῶς ἐξεπληρώθη καθ' ὁλοκληρίαν καὶ κατὰ γράμμα, οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ἅπαντα τὰ μετὰ τὴν προφητικὴν ταύτην ἐκπλήρωσιν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθέντα μνηολόγια, μετὰ τοσαύτης προθυ-

μίας καὶ γενναιοδωρίας ἡγοράζοντο, ὥστε μετὰ τινὰ ἔτη ὁ Καζαμιάδης αὐτὸς ἀποκτήσας σημαντικὴν περιουσίαν παρητήθη τοῦ προφητικοῦ τοῦ ἐπαγγέλματος.

7. Ὁ Κ. Μ. Κερνυ κατώρθωσε νὰ λάβῃ ἰδιαιτέραν συνέντευξιν μετὰ τοῦ ῥηθέντος βροχοποιοῦ· ἵνα μάθῃ τὸ ἀπόκρυφον τῆς ὑδροποιητικῆς αὐτοῦ τέχνης. Ἀναφέρει δὲ τὴν μεταξύ των ἐπομένην συνδιάλεξιν :

«Ἄμα οἱ ἄλλοι Ἰνδοὶ ἀπῆλθον, τῷ εἶπον διὰ τοῦ διερμηνέως μου, ὅτι ἤμην λίαν περίεργος καὶ ἀνυπόμονος νὰ μάθω τὸ ἀμυστήριον τοῦ ποιεῖν βροχὴν, καὶ ὅτι, » ἂν μοὶ ἐφάνεραν τὰ καθέκαστα αὐτοῦ, » ἤθελα τῷ προσφέρει μέγα δῶρον : Ἐν ἄζεϋγος δηλ. ὑποδημάτων, τρεῖς λίτρας «*καπνοῦ*, ἓν πυρόβολον, δέκα λίτρας πυρίτιδος, ἓν ἐφάπλωμα καὶ χρηματικὴν στίνα ποσότητα. Τότε δ' ὁ Ἰνδὸς ἀνεσηκώθη ὀρθίως, καὶ κλίνων τὴν κεφαλὴν «*ὅτε μὲν πρὸς τ' ἀριστερά, ὅτε δὲ πρὸς τὰ δεξιὰ, ἐθεώρει πέριξ αὐτοῦ, ὥσανεὶ ἡ «*κροάζετό τι, εἶτα πάλιν καθήσας καὶ «*αστραφεῖς πρὸς τὸν διερμηνέα μου τῷ εἶπεν. «*Ἐρώτησον τὸν Λύθεντην ἂν τω- «*όντι θὰ μοὶ δώσῃ αὐτὰ τὰ δῶρα». Βε- «*βαιότατα, τῷ ἀπεκρίθην διὰ τοῦ διερμηνέως, ἐπὶ τῷ ῥηθέντι ὅρῳ τοῦ νὰ μοὶ «*αφανέρωσῃς τὰ πάντα ἥτοι τὴν τέχνην δι' «*ἧς δύνασαι νὰ παράγῃς βροχὴν. Τότε ἐκ «*ε^{δε}υτέρου ἀνασηκωθείς, ἐθεώρησε κύκλω- «*θεν, ἔτεινε τὸ οὖς καὶ πάλιν καθήσας ἤρ- «*ξατο τοῦ λόγου οὕτως πως : «*Ἐκαθή- «*μην πατὲρ ὑπὸ τὴν σκιάν δένδρου, πλη- «*σίον τινὸς κοιλάδος. Δὲν εἶχε ἐρέξει ἀπ- «*ολλῶν μηνῶν. Αἱ γλώσσαι τῶν ἵππων καὶ «*ατῶν κυνῶν καὶ ἄλλων ζώων ἐκρέμαντο, «*αἰξώθεν τοῦ στόματος αὐτῶν, κατεξήρα- «*μέναι ὑπὸ τῆς δίψης. Καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἐ- «*δίψων. Ὁ ἥλιος κατέφλεγε τὸ πᾶν, δέν- «*δρα καὶ φυτὰ, ἀνθρώπους καὶ κτήνη. Θλί- «*ψις τότε μὲ κατέλαβεν. Ἀλλ' αἰφνης τὸ «*Μέγα Πνεῦμα ἐξέβαλε πῦρ ἐκ τῶν ὀ- «*φθαλμῶν αὐτοῦ, ὅπερ περιεφώτισεν ὅλους «*αὐτοῦ οὐρανοὺς. Τὸ Πνεῦμα ὠμίλησε καὶ ἡ************************

αγῇ ἐξετινάχθη ἐκ θεμελίων. Τὴν αὐτὴν αὖτε στιγμὴν, καταρρεύσαντος τοῦ πυρὸς, «εἶδον μίαν πίτυν, ἱσταμένην ἀγερῶχος πρὸς τὸ ἀπέναντι μέρος τῆς κοιλάδος, ἀδιὰ μιᾶς διασχισθεῖσαν ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἄχρι τῆς ῥίζης ὑπὸ τοῦ πυρὸς, τοὺς δὲ «κλάδους καὶ τὸν φλοιὸν αὐτῆς τῇδε κατακείσας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καταπεσόντας· «μετ' ὀλίγας δὲ στιγμὰς τὰ πάντα ἐπανελθόντα εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν ἡρεμίαν. Τότε δὲ τὸ Μέγα Πνεῦμα ὠμίλησεν εἰς ἐμὲ καὶ εἶπεν. «Ὑπαγε πρὸς τὴν «πίτυν ἐκείνην, σκάψον τὸ χῶμα τῆς ῥίζης καὶ θὰ ἀνέυρῃς τὸ διασχίσαν καὶ κατακερματίσαν τὸ δένδρον. Λάβε αὐτὸ, περιτύλιξέ το ἐπιμελῶς, καὶ φέρε το πάντοτε μετὰ σοῦ. Ἄν δέ ποτε καὶ πάλιν ἡ «γῇ ἀποξηρανθῇ, οἱ δὲ ἵπποι καὶ τ' ἄλλα κτήνη πάσχωσιν ὑπὸ δίψης, ἀνάβηθε ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ παρατυχόντος λόφου, δεήθητι ἐμοῦ καὶ ἐγὼ θὰ κάμω ἐροῶχην». Ὑπήκουσα εἰς τοὺς λόγους τοῦ «Μεγάλου Πνεύματος, καὶ πάντοτε μετὰ «τὸ γεγονός τοῦτο, ὅποτε παρακαλῶ αὐτὸ, ἐρέχει.» Τῷ εἶπα τότε νὰ μὴ δείξῃ αὐτὸν κεραυνὸν τὸν κατασχίσαντα τὴν πίτυν. Ἐσηκώθη πάλιν ἐπὶ ποδός, ἐθεώρησε κύκλῳ αὐτοῦ, εἶτα ἐκάθησε καὶ σύρας ἐκ τοῦ κόλπου τοῦ ἑνα κυλινδρικὸν εφάκελλον, ἀνηρτημένον περὶ τὴν λαιμόν του διὰ λεπτοῦ σχοινίου ἐκ δέρματος ἐλάφου, ἤρξατο ἐκτυλίσσειν τὰ περικαλύμματα αὐτοῦ. Ταῦτα δὲ συνέκειντο ἐξ ἁλλεπαλλήλων τεμαχίων βαμβακερῶν, «λινῶν καὶ ἄλλων πανίων, ἅπερ, ἐκτυαλίσσων, κατέθετε συγχρόνως ἐν πρὸς ἐν ἐπὶ τῶν γονάτων του. Τέλος, ἀφοῦ ἤδη «συνεσωρεύθησαν τοσαῦτα τεμάχια ὅσα ἤρ-«κουν πρὸς περιτύλιξιν ἀρχαίας Αἰγυπτιακῆς μομμίας, ἦλθε καὶ ἡ σειρὰ τοῦ τε-«λευταίου, συνισταμένου ἐκ δέρματος ἐλάφου, ὅπερ ἐκτυλίσας μετ' εὐλαθείας, ἐξέ-«βαλε τὸν κεραυνόν, τὸν ὅποιον κρατήσας «μεταξὺ τοῦ ἀντίχειρος καὶ τοῦ λιχανοῦ «δοκτύλου, ἀνέκραξεν «Ἴδου αὐτός.» Τότε ἐγὼ λαβὼν αὐτὸν, τὸν ἐθεώρησα μετὰ

«περιεργείας καὶ μεγάλου ἐνδιαφέροντος, «καὶ τῷ εἶπα, ὅτι θεβαίως τοῦτο ἦτο λαμ-«πρὰ καὶ ἀξιοθαύμαστος ἀποκάλυψις, ἀ-«νεκτίμητον κειμήλιον. Τὸ ἐνεχείρισα «δὲ πάλιν τῷ υἱοποιῷ, ὅστις μετὰ μεγί-«στης προσοχῆς περιδέσας τὸν φάκελ-«λον διὰ τῶν αὐτῶν πανίων τὸ ἐπανεθήκειν «εἰς τὸν κόλπον του.»

«Ὁ ἀναγνώστης ἀναμφιβόλως θέλει νὰ μάθῃ τί ἦν οὗτος ὁ κεραυνός, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὸ φίλτρον τὸ περιπατον τοῦτο. (Ialishman) — Ἦτο... ὑάλικον πῶμα φιά-«λης οὕτινος τὸ ἄνωθι μέρος εἶχε συν-«τριβῇ!»

Τὴν σήμερον τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας συμβουλευόμεθα ὅπως προφυλαχθῶμεν κατὰ τῶν μετεωρολογικῶν ἀποτελεσμάτων· ἀλλὰ τὸ πάλαι ἡ μαγικὴ τέχνη ἐσφετερίζετο τὰ περὶ αὐτῶν. Οἱ κάτοικοι π. χ. τῆς Μεθώνης, ἐν Ἀργολίδι, ὅτε σφοδρὸς μεσημβριοανατολικὸς ἄνεμος ἀνετάραττε τὸν Σαρωνικὸν Κόλπον, προσεπάθουν νὰ ὑπερασπίζωνται κατ' αὐτοῦ διὰ τῶν ἐξῆς γοητειῶν: — Κατέσφαζον λευκὸν ἀλέκτορα εἰς δύο ἴσα μέρη, δύο δὲ ἄνδρες ἐλάμβανον εἰς χεῖρας ἀνὰ ἓν, καὶ ἀφοῦ πρῶτον προσήγγιζον ῥάχιν πρὸς ῥάχιν, ἔτρεχον ἑκάτερος πρὸς ἐναντίαν διεύθυνσιν κυκλοειδῶς πέριξ τῶν ἀγρῶν, μεχρὶς αὐτοῦ ἐπανήρχοντο εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον ὅθεν ἐξεκίνησαν· εἶτα δ' ἔθαπτον ἀμφοτέρω τὰ τεμάχια ὁμοῦ ἐντὸς τῆς γῆς. Διὰ τῆς τελετῆς δὲ ταύτης ὑπετίθετο, ὅτι οὐδόλως πλέον ὁ ἄνεμος ἠδύνατο νὰ βλάβῃ τοὺς ἐντὸς τοῦ οὐτῶ καθιερωμένου κύκλου κειμένους ἀγρούς, ὅσον σφοδρῶς καὶ ἂν ἔπνεε. Καὶ οἱ κάτοικοι δὲ τῶν Κλεωνῶν ἐφαντάζοντο ὅτι ἠδύνατο νὰ διακρίνωσιν ἐκ τῆς θεωρίας τοῦ στερεώματος τὴν προσέγγισιν παγετοῦ, δυναμένου νὰ βλάβῃ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν, καὶ ἀμέσως προσφέροντες θυσίας τοῖς θεοῖς, προσεπάθουν ν' ἀπωθήσωσι τὴν βλάβην. Ἀλλὰ δὲ τίνα ἔθνη ἐφαλλον ὕμνους πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν.

Τὸν 8 αἰῶνα οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης ἐπε-«χείρουν ν' ἀποτρέψωσι τοὺς κινδύνους τῆς

χαλάζης καὶ τῶν καταιγίδων στήνοντες καθέτως ἐπὶ τοῦ ἐδάφους μακροὺς πασσάλους περιτετυλιγμένους διὰ τεμαχίων χάρτου φέροντος μαγικοὺς χαρακτῆρας. Ἐν τινὶ ἀπαγγελλίᾳ ἀναγνωσθεῖση ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν ἐν Γαλλίᾳ τὸ 1826, ἡ ἀποτελεσματικότης τῶν νεοεφευρεθέντων «*Paragrândines*» ἦτοί, «Ἀλεξητηρίων κατὰ τῆς χαλάζης» παρίσταται ὅπως οὖν ἀμφίβολος. Τὰ ἀλεξητήρια ὅμως ταῦτα κατὰ τὸν Κ. Α. Περὶ τὴν ἐπέτυχον καλῶς ὡς καὶ τὰ πασίγνωστα ἀλεξικέραυνα. Ὁ Περὶ τῆς ἀναφέρει ὅτι, ἀφοῦ ἔστησε πλεῖστα ἐξ αὐτῶν τῶν ἀλεξιχαλάζων, οὕτως εἶπεν, ἐπὶ ἐκτεταμένου ἀγροῦ 45,000 ὄργων, διέσωσεν ἐκ τῆς χαλαζοβλάβης καὶ τὰ σιτάρια καὶ τὰς ἀμπέλους του, ἐνῶ δεκατέσσαρες χαλάζης καταιγίδες τῷ αὐτῷ ἔτει συμβᾶσαι μεγάλως ἐβλάψαν τοὺς γειτνιαζοντας ἀγρούς. Καὶ ἐν Μεδιολάνοις ὡσαύτως κατεδείχθη ἡ ἐνέργεια τῶν τοιούτων πασσάλων κατὰ τῆς χαλαζοβλάβης. Οὗτοι δὲ συνίστανται ἐκ μεταλλικῶν βελόνων περιτετυλιγμένων διὰ λινῶν τριχιῶν.

Ἄν παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἐγίνωσκον τὰ παρ' ἡμῖν ἀλεξικέραυνα, δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὡσαύτως, ὅτι δὲν ἡγνόουν καὶ τὴν ἀξίαν τῶν ῥηθέντων ἀλεξιχαλάζων καὶ ὅτι ἐποιοῦντο χρῆσιν αὐτῶν. Ἡ δὲ δι' αὐτῶν ἀποτροπὴ τῆς χαλαζοβλάβης τῶν ἀγρῶν, εὐκόλως ἡδύνατο νὰ νομισθῇ ὡς ἀποτέλεσμα ὑπερφυσικῆς ἐπιδράσεως.

(ἔπεται τὸ τέλος).

Ἑμ. Γιαρρακόπουλος.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΗΘΩΝ ΤΩΝ ΜΥΡΜΗΚΩΝ

κατὰ τὸν *Sir J. Lubbock*

μέλος τῆς βασιλικῆς Ἑταιρείας τοῦ Λονδίνου.

Πάντων τῶν λοιπῶν ζώων προσπελάζουσιν ἀναμφιλόγως μᾶλλον τὸν ἄνθρωπον οἱ ἀνθρωποειδεῖς πίθηκοι· ἀλλὰ παρατηροῦντες τὰ ἥθη τῶν μυρμηκῶν, τὴν κοινωνικὴν αὐτῶν διοργάνωσιν, τὰς μεγάλας κοινότητες, τὰς ἐντέχνως πεποιημένας κατοικίας, τὰς ὁδοὺς τῆς συγκοινωνίας, τὸ ὅτι κατέχουσι κατοικίδια ζῶα καὶ ἐνίοτε μάλιστα καὶ δούλους, ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι πράγματι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ τάσσονται ἀμέσως μετὰ τὸν ἄνθρωπον ὡς πρὸς τὴν νόησιν. Πρὸς τοῦτοις παρουσιάζουσιν οὐ μόνον τερπνοτάτην, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐκτενεστάτην μελέτην· ἐπειδὴ ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ μόνη ἀριθμοῦσι τριάκοντα, ὡς ἔγγιστα, εἶδη μυρμηκῶν, εἰς δὲ τὰς θερμὰς χώρας εἶναι πολυπληθέστεροι οἱ μύρμηκες συναποτελοῦντες ὑπὲρ τὰ ἑπτακόσια εἶδη. Καὶ ὁ ἀριθμὸς μάλιστα οὗτος, ὅσω μέγας καὶ ἂν ᾖ, πολλῶν ὑπολείπεται ἔτι τῆς πραγματικότητος.

Αἰχμάλωτα ἐκράτησα τὰ ἡμίση περίπου τῶν ἡμετέρων εἰδῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ νῦν ἔχω ἐν τῷ δωματίῳ μου πλείους τῶν τριάκοντα μυρμηκῶν ὑπαγομένων εἰς εἴκοσι σχεδὸν εἶδη, ὧν ὅμως τινὰ δὲν εἶναι ἀγγλικά. Οὐδέποτε τὰ ἥθη δύο διαφόρων εἰδῶν εἶναι τὰ αὐτά· ὑπὸ πλείστας δ' ἐμπειρίας ὁ βίος αὐτῶν δὲν μελετᾶται εὐχερῶς. Καὶ πρῶτον μὲν διέρχονται τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου ὑπὸ γῆς, πᾶσα δὴλον ὅτι ἡ ἀνατροφή τῶν μικρῶν γίνεται ἐν τῷ σκότει· ἔπειτα δὲ ἀδύνατον νὰ ζῶσι μεμονωμένοι, ἔνεκα αὐτῆς ταύτης τῆς φύσεώς των· καὶ ἐνίοτε μὲν δυσχερὲς νὰ διατηρηθῶσι τινὲς μόνον τῶν μυρμηκῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ, πάντοτε ὅμως, ἐν τοιαύτῃ περιστάσει, τὰ ἥθη αὐτῶν ἐντελῶς μεταβάλλον-